

# كۆبۈنەنە ۋە ئۆپكە پەس و داۋاكەي بايدن و گوراني كەشۋە ۋە

04-11-2021

نووسەرەكان

مەحمۇد بابان

**كۆرتە :** لەكاتىدا جىهان سەرقالى خستنه پرووی دەرکەوتەکانی گورانی كەشۋە ۋە دانانی نەخشەریگای داهاوو بۆ ریگەگرتن لە روودانی کاره ساتی سرووشتی لە گلاسکو كە بە COP26 ناسراوه، كە زۆریه گورانكاریهەكان بەهۆی سووتانی نەوتە ۋە ھیه، بەلام جو بايدن، سەرۆکی ویلايه ته یه كگرتووہەکانی ئەمريكا لەم كۆبۈنەنە ۋە ھیه دا ئامازەي بە ۋە کرد بەرزبۈنە ۋە ھیه نرخی نەوت و گاز بە ھۆی ولاتانی ئۆپكە ۋە ھیه و داواي لە ولاتانی بەرھەمھێنەری نەوت کرد ئاستی بەرھەمھێنان بەرزبکەنە ۋە بۆ گەرانە ۋە ھیه کی بە ھیزی ئابووری جىهان، پيشتريش لە راگەيان دراويكدا كۆشكى سپی هەمان داواي لە ولاتانی نیو ریكخراوی ئۆپكە كردبوو.

### رپۆرت-5 کۆبوونهوهی ئۆپیک پلەس و داواکە و گورانی کەشوههوا

بەپارە رۆژی 4 تشرینی دووهمی 2021 (پینجشمه) وهزیرانی نهوتی وڵاتانی ئۆپیک و هاوپهیمانهکانی که به ئۆپیک پلەس ناسراوه کۆبینهوه لهبارە ههلسهنگاندنی رهوشی بازار و بێاردان لهسەر بێ زیادکردنی بهرهممهینانی نهوت له مانگی داهاوویدا، له لایهکی دیکهوه جۆ بایدن بۆ دووهمجار داوای له وڵاتانی ئۆپیک کرد که بهرهممهینانی نهوت زیاد بکهن؟ لێرهدا دوو پرسیار سههرکی ههیه، بۆچی بهرهممهینانی نهوت زیادبکریت، لهکاتیکیدا جیهان پنیوستی بهکهمکردنهوهبهتی و ئایا سعودیه دهچیته ژێر باری ئهم داواپهی ئهمریکاوه؟

لهکاتیکیدا جیهان سهرقالی خستنهرووی دهکهوتهکانی گورانی کەشوههوا و دانانی نهخشهریگای داهاوو بۆ رێگهگرتن له روودانی کارهساتی سهرووشتی له گلاسکو که به COP26 ناسراوه، که زۆریه گورانکارییهکان بههۆی سووتانی نهوتهوهیه، بهلام جۆ بایدن، سهروکی ویلايهته پهگرتووهکانی ئهمریکا لهم کۆبوونهوهیهدا ئاماژهی بهوهکرد بهرزبوونهوهی نرخي نهوت و گاز بههۆی وڵاتانی ئۆپیکهوهیه و داوای له وڵاتانی بهرهممهینهری نهوت کرد ئاستی بهرهممهینان بهرزیکه نهوه بۆ گهپانهوهیهکی بههیزی ئابووری جیهان، پینشتریش له راگهیانداوێکیدا کۆشکی سهپی ههمان داوای له وڵاتانی نیو ریکخراوی ئۆپیک کردبوو.

لهراستیدا زیادبوونی خواست بۆ نهوت و داوای زیادکردنی بهرهممهینانی نهوت پینچهوانهی ئهو رهوتهی ئیستایه له گلاسکو که جیهانی بهخویهوه سهرقالکردوو، که دانانی نهخشه رێگایهک بۆ پابهندکردنی وڵاتان به کهم بهکارهینانی بهرهممه نهوتیهکانهوه له ئیستاهه تاوهکو دهیهکانی داهاوو، ئهویش به ئامانجی کهمکردنهوهی گورانکارییهکانی کەشوههوا، بهلام خواست بۆ نهوت تاوهکو دیت زیاتر دهکات و بهرزترین ئاستی خۆی تۆمارکرد که 100 ملیۆن بهرمیل لهروژیکدا[1].

له ئەمسالدا نرخي نهوت بهردهوام روو له بهرزبوونهوه بووه و ئاستیکی نمونهی لهماوهی ههوت سالی رابردوودا تۆمارکردوو. رۆژی چوارشمه ممه نرخي نهوتی برینت به 83 دۆلار بۆ ههر بهرمیلیک مامهلهی پێوهکرا، ئهویش داوای بلبوونهوهی داتاکانی پهیمانگی نهوتی ئهمریکا API لهبارە نهوتی ئهمبارکراوی ئهمریکاوه[2]. چاوهرواندهکریت بپاری ریکخراوی ئۆپیک و هاوپهیمانهکانی لهسەر نرخي نهوت بۆ مانگی داهاوو پهکلاکهروهه بێت، ئهمهش سههرهپای ئهوهی ئهمریکا ئاماژهی بهوهدا ئهگهر بهرهممهینان زیاد نهکریت لهلاپهن ئۆپیکهوه ئهوا پهنا بۆ بهکارهینانی نهوتی ئهمبارکراوی نیشتمانی خۆی دهبات[3]. له لایهکی دیکهوه چین که وڵاتیکی سههرکی بهکارهینهری نهوته لهجیهاندا داتاکانی ئاماژه بهوهدهکات نهوتی ئهمبارکراوی روو له کهمبوونهوهیه و پهناي بردوووتهوه بهر بهکارهینانی خهلوژ بۆ پکردنهوهی پنداویستییهکانی له دوو مانگی رابردوودا[4].

لهراستیدا، داواکە ئهمریکا له ئۆپیک، بهتایبهتی رووی له سعودیه چونکه له 1973وه ئهمریکا هاوردەکارییهکی سههرکی نهوتی سعودیه بووه، تاوهکو ئهم دهیه که ئهمریکا بۆ پهکهمجار بووه ههئاردهکاری نهوت لهجیاتی هاوردەکار، بهلام هیشتاش بهپنی سهنتهری نهوتی که نهدی له چوار مانگی سههرهتای ئەمسالدا نزیکه 56% نهوتی هاوردەکاری ئهمریکا له لایه وڵاتانی ئۆپیکهوه دابینکراوه، که سعودیه گهورهترین بهرهممهینهری نیو ریکخراوهکهیه.

له سن سالی رابردوودا ئهمریکا رۆژانه نزیکه 300 ههزار بهرمیل نهوتی له سعودیهوه هاوردەکردوو، که بهرزترین لهمانگی حوزهیران 2020دا بووه، که 1 ملیۆن و 206 ههزار بهرمیل نهوت بووه و کهمترینش له مانگی بهکی ئەمسالدا بووه که 207 ههزار بهرمیل نهوتی رۆژانه بووه. بڕوانه گرافیکی پهکهم لهبارە 8 مانگی سههرهتای ئەمسال و دوو سالی رابردوو لهبارە ههئاردهی نهوتی سعودیه بۆ ئهمریکا.



گرافیک 1: ههئاردهی نهوتی سعودیه بۆ ئهمریکا له ههشت مانگی سههرهتای سالی 2019، 2020 و 2021دا

چاوهرواندهکریت ئۆپیک و هاوپهیمانهکانی بهتایبهت سعودیه و روسیا لهسەر ههمان سیناریوی پینشوویان بهردهوام بن له زیادکردنی خستنهرووی مانگانه تاوهکو کۆتایی 2022، که بۆ مانگی داهاوو 400 ههزار بهرمیل نهوتی دیکهیه. ههروهها، ههردوو وهزیری نهوتی کوهیت و عێراق جهختیان لهسەر ههمان بێ کردوووتهوه، ئهویش بۆ راگرتنی بالانسی نرخي نهوت، لهکاتیکیدا وڵاتانی بهکارهینهری نهوت

لهنیواندا ژاپون وهیندستان فشارهکانیان لهسهر سعودیه و روسیا زیاتر کردووہ بو زیاترکردنی نهو برہی برپارہ له مانگهکانی داهاتوودا بیخه نورو.

روژی 23ی مانگی رابردوو وهزیری نوتی سعودیه ئاماژہی به وه کرد تاوه کو ئیستا جهخت له وه ده که نه وه که نوتی زیاتر بهرهم نههینن و هه ناردهی بازپهکانی بکن چونکه هیشتا بلاو بوونه وهی شه پولهکانی کوئید بهرده وامه، که ئهمهش به شیوه یهک له شیوهکان ره تکرده وهی داواکهی ئهمریکا بوو، هه رچه نده وهزیری وزهی ئهمریکا رایگه یاندووہ په نا بو به کارهینانی نوتی ئهمبارکراوی نیشتمانی ئهمریکا ده بهن بو دابه زاندنی نخی نوت، ئه گهر ئۆپیک بهرهمهینان زیاد نه کات.

به پئی لیدوانی بهرئوه بهری دارایی کۆمپانیای بی پی بهریتانی، له سالی داهاتوودا خواست بو نوت ده گهر پته وه بو پئیش قونای بلاو بوونه وهی کوئید-19، که ئهمهش کاریگه ریه کی گه وهی له سهر دیاریکردنی نرخ له سالی داهاتوودا داده نیت، چونکه ئیستا بهرهمهینانی نوتی روژانهی ئهمریکا 1.7 ملیون بهرمیل که متره له پئیش قونای کوئید و ئۆپیک و هاو په یمانه کانیشی پلانی خستنه رووی مانگانهی نوتیان دارپشتووہ، که واته ئه و زیاد بوونه وهی له خواستی روژانهی نوت به هوی ئاسایی بوونه وهی چالاکیهکان دیته ئاراهه واده کات 2.5 ملیون بهرمیل نوتی روژانه کورتهینان له خستنه روو بو خواست هه بیٹ، هه ربویهش بانگی ئهمریکا پئیشبینیهکانی نخی نوتی بو 120 دۆلار بو هه ر بهرمیلیک تاوه کو به هاری 2022 کردووہ [5].

گورانکاریهکانی که شوه وا چهنده به هیز بیٹ و لیکه و تهکانی چهنده روونتر ده ربکه ویت له جیهان، هیشتا ناتوانیت جیهان، هه ردوو لایهتی ولاتانی به کارهینهر و بهرهمهینهری وزه له و راستیه دوور بخاته وه که نوت سه رچاوه یه کی سه ره کیه له دابینکردنی پئیداویستییهکانی ئهمرودا، هه ربویهش ولاتانی گه وه به کارهینهری نوت و جو بایدن داوا ی زیادکردنی بهرهمهینانی نوت له ولاتانی ئۆپیک دهکن، چونکه پئیداویستی ئهمرون نه وه کو داهاتوو؟

له کۆتاییدا په نابردنی ئهمریکا بو به کارهینانی به دهگی نیشتمانی نوت له وانه په چاره سه ریکی کاتی بیٹ و له سالی داهاتوودا بیته هوی زیاتر به زرکردنه وهی نخی نوت و په یوه ندییهکانی ئهمریکا و سعودیه بخاته قونایکی نوییه وه، چونکه وهزیری وزهی ئهمریکا له چاوپیکه و تنیکدا ئاماژه به وه کردووہ که په کیک له ئامرازهکانی که مکردنه وهی نخی نوت ده ستردنه بو به دهگی نوتی نیشتمانی ئهمریکا و ریکه ده دم سه رۆک بایدن نه و برپاره بدات و رایبه گه یه نیت. ههروه ها دوورگرتنی سعودیه له وه لامدانه وهی ئهمریکا له باره ی زیادکردنی بهرهمهینانی نوت وه بو ئه وه ده گهر پته وه که نایه ویت نه و بالانس ه ی بو نخی نوت به م شیوه یه ی ئیستا دروستبووه بگوریت، هه رچونیک بیٹ برپاری روژانی داهاتوو ئۆپیک له باره ی بهرهمهیناوه هچ له و راستیه ناگوریت که نخی نوت له کۆتایی ئهمسال و سه ره تایی سالی داهاتوودا جیگیری به خۆوه نابینیت، به لام هه موو ئاماژهکان بو نه وهن روو له بهر زبوونه وه بیٹ.

سه رچاوهکان

<https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-11-02/bp-says-oil-demand-is-back-above-100-million-barrels-a-day> [1]

[/https://www.reuters.com/business/cop/oil-prices-fall-industry-data-shows-big-build-us-inventory-2021-11-03](https://www.reuters.com/business/cop/oil-prices-fall-industry-data-shows-big-build-us-inventory-2021-11-03) [2]

<https://www.ft.com/content/42c9f6c3-ad59-42a3-b9c2-1d79850f96af> [3]

<https://www.worldoil.com/news/2021/11/1/china-s-oil-inventory-hits-four-year-low-ahead-of-opec-meeting> [4]

<https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/031120216> [5]